

Emnemæssigt er bogen således sammenstykket og af svingende kvalitet, hvilket også har sammenhæng med, at bogen indeholder såvel forfatterens eg-

ne undersøgelser som ældre lokalhistoriske optegnelser og materiale, indsamlet af dennes far, lærer H. K. Hansen.

Erik Korr Johansen

KULTURHISTORIE

Jane Bossen. Helge Krempin: *Helligåndskirken i Flensborg 1386-1986*. Udgivet af Studiefdelingen ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig. (Rosenkilde og Bagger, 1986). 108 s., 160 kr.

I Flensborg har Helligåndskirken i århundreder heddet Den danske Kirke. Her afholdtes prædiken på dansk, efter at det tyske sprog 1668 kom til at dominere, også i kirkernes gudstjeneste.

Kirken er bygget i højmiddelalderen, i tilknytning til byens helligåndshus, som tog sig af plejen af byens syge og fattige. I modsætning til det øvrige Europa var Helligåndshospitalet i Flensborg ikke en gejstlig institution, men en borgerlig, ledet af lægmænd, udpeget af byens råd, og efter al sandsynlighed rekrutteret i rådets egne rækker. Det er formentlig disse omstændigheder, der forhindrede, at kirken ved reformationen blev ødelagt. Efter en periode at have stået tom og uden funktioner, besluttedes det at sætte den i stand og lade den fungere som dansk kirke. Den første danske præst indsattes 1588, han var ansat af byens råd og lønnet af byens kasse. Han måtte kun prædike for sin danske menighed, ikke udføre kirkelige handlinger som dåb, bryllup etc. Dette forhold ændredes først ved dannelsen af Den frie danske Menighed 1851.

I bogen redegøres der for kirkens

bygningshistorie, dens inventar og den kulturhistorie, der knytter sig til stedet. I den lyse kalkkirke med de høje krydshjælv er der fundet rester af kalkmalerier fra 1400 tallet, restaureret i begyndelsen af dette århundrede. Et af de fornemste inventarstykker er en gotisk alterkalk og et eksemplar af Frederik II's bibel, enestående i sig selv, men desuden et klenodie på grund af den håndskrevne fortegnelse over danske præster ved kirken, som findes i den.

Der er lagt et stort arbejde i fremlæggningen af en bygnings historie, der har præget Flensborg bys kulturliv igennem så mange århundreder, og haft en betydning, der rækker langt ud over den religiøse. I opsætning og billedmateriale udmærker den sig ligeledes ved sin kvalitet, og den vil bestemt have interesse, også for danskere nord for grænsen, der interesserer sig for byens huse i dette gamle kulturområde.

Wivan Munk-Jørgensen

Otto Norn: *To grænseslotte. Frederik I's Gottorp og Christian IV's Koldinghus*. (Historisk Samfund for Sønderjylland, 1986). 160 s., 105 kr. (70 kr. for medl.).

Efter at Christian I's søn, hertug Frederik, 1524 var kronet som Danmarks konge, skete der det usædvanlige, at kongens residens og regeringens sæde i en årrække blev flyttet til Slesvig, til